

Respons

Ukraina: Barnevern i og utenfor institusjoner

- Hvem og hvor mange barn er foreldreløse eller uten omsorg fra foreldre?
- Hvem og hvor mange barn er på institusjon?
- Hvilke ulike former for barneinstitusjoner finnes?
- Hvilke alternative former for omsorg i familier finnes?

Barnets rett til en familie

Ukraina har ratifisert FNs konvensjon om barnets rettigheter (Barnekonvensjonen 1989; Utrikesdepartementet 2012).¹ Den slår fast at alle barn bør vokse opp i en familie, fordi det er til barnets beste. Det å vokse opp i en familie, er anerkjent som en fundamental menneskerettighet.² Barnets rett til en familie er slått fast også en rekke andre steder, som i familieloven (2002) og Ukrainas konstitusjon (Ukrainian Helsinki Human Rights Union 2010, s. 7). Den alminnelige myndighetsalderen i Ukraina er 18 år (Wikipedia 2015b).³

Lovens definisjon av foreldreløs og barn uten omsorg fra foreldre

Lovverket definerer begrepene *foreldreløs* (orphan) og *barn uten omsorg fra foreldre* (children deprived of parental care).

Ifølge den ukrainske loven *On Child Protection* er et foreldreløst barn et barn hvis foreldre er døde eller drept (Martovytska 2014).⁴

¹ Ukraina var en av de første statene som ratifiserte konvensjonen. Det skjedde i 1991 (Ombudsmannen 2010, s. 4).

² Disability Rights International (2015) påpeker at UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities sier at det ikke lenger er akseptabelt å plassere barn med funksjonshemninger på institusjon som en «siste utvei».

³ Ulike institusjoner for barn er som hovedregel beregnet for de under 18 år.

⁴ På ukrainsk heter loven Закон України про охорону дитинства (2001). Den er tilgjengelig her <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2402-14>

Et barn uten omsorg fra foreldre defineres i loven *On Providing Organizational and Legal Conditions of Social Protection for Orphans and children deprived of parental care*⁵, som et barn som:

... was left without parental care due to the deprivation of their parental rights, taking the children from parents without parental rights deprivation, recognition of parents to be missed or incapable, announcing them to be dead, being taken to prison, searching them by law enforcement agencies, lack of information about their location, parents long-term illness that prevents them to perform their parental responsibilities. Also, this status applies to the children being left, whose parents are unknown, children being refused of by their parents, and homeless children (Martovytska 2014).

Loven om *Child Protection* definerer i § 1 hva som ligger i omsorg/beskyttelse av barn. Det er “a system of state and public measures to provide full life, comprehensive education and development of children and protection of their rights” (Martovytska 2014).⁶

Antall foreldreløse og barn uten omsorg fra foreldre⁷

I begynnelsen av 2014 var det offisielt registrert 90 772 foreldreløse og barn uten omsorg fra foreldre (State Statistic Service of Ukraine 2014, s. 343, tabell 10.10). I 2005 var det 97 800, i 2008 103 500 og i 2013 94 000 (Ministry of Family, Youth, and Sport, som sitert i Martovytska 2014).⁸

Ombudsmannen (2010, s. 113) har ment at antall foreldreløse barn og barn uten omsorg fra foreldre har holdt seg høyt, år etter år. Barn i disse gruppene utgjør mer enn 1 prosent av alle barn i Ukraina.

Også Martovytska (2014) mener at antall barn som trenger omsorg fra andre enn foreldre, er stort. Hun legger til at mange av barna som bor på barnehjem og internatskoler, lever under forhold som ikke forbereder dem til et selvstendig og uavhengig liv (se også *Kritikk av institusjonene på s. 5*).

Hvert år bestemmer domstolene at 8000 – 11 000 barn skal tas ut av sin familie. Ombudsmannen (2010, s. 47) mener at i mange tilfeller blir barna tatt ut av problemfamilier altfor sent.

Ifølge Martovytska (2014) kan årsakene til at 8000 barn hvert år er uten foreldreomsorg ha sammenheng med at de tradisjonelle familieverdiene står stadig svakere, blant annet at foreldre viser manglende ansvar for barna. Dessuten har det sammenheng med narkotika- og alkoholmisbruk og ren barnemishandling.

⁵ På ukrainsk heter loven Закон України про забезпечення організаційно-правових умов соціального захисту дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування (2005). Den er tilgjengelig her <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2342-15>

⁶ Den ukrainske teksten er охорона дитинства - система державних та громадських заходів, спрямованих на забезпечення повноцінного життя, всебічного виховання і розвитку дитини та захисту її прав.

⁷ På engelsk brukes som regel *orphans* og *children deprived of parental care*. Den siste gruppa omtales ofte som *social orphans*. Et *orphanage* i Ukraina har både foreldreløse og barn uten omsorg fra foreldre som beboere.

⁸ N. V. Martovytska er ansatt ved *Department of Social Work and Social Pedagogy, Foreign Language Department, Bohdan Khmelnytsky National University at Cherkasy, Ukraine*.

FNs komité for barnets rettigheter gir uttrykk for bekymring over den høye andelen av barn som blir tatt ut av sin familiesituasjon, enten ved fødselen eller senere i barndommen. Rapporten fra 2011 påpeker at det har vært en nedgang de tre foregående årene i domstolsavgjørelser som fratrar foreldre foreldreansvaret. Antall barn uten omsorg fra foreldre er likevel uakseptabelt høyt, ifølge komiteen. Komiteen framhever at det har vært en drastisk økning i tallet på barn som blir tatt fra foreldrene på grunn av fattigdom, arbeidsledighet, oppbrudd i familien og arbeidsmigrasjon (UN Committee on the Rights of the Child 2011, s. 9-10).

Ulike omsorgsordninger

Det finnes en rekke ordninger for foreldreløse og barn uten omsorg fra foreldre. Et hovedskille går mellom omsorg i og utenfor institusjon. Det er imidlertid mange ulike former for institusjoner, og det er også ulike former for familielignende ordninger. Tallene for hvor mange barn som er plassert i ulike omsorgsordningene, synes å sprike fra kilde til kilde.⁹

Barn kan bo på institusjon fordi de ikke har foreldre eller er uten omsorg fra foreldre. Noen bor på institusjon på grunn av sykdom, funksjonshemming og lignende. Andre bor på en eller annen form for internatskole. De vanligste familielignende ordningene er vergemål (guardianship), fosterhjem, familielignende fosterhjem og adopsjon (Martovytska 2014).

Barn på institusjon

I 2009 bodde 84 356 barn på institusjon i Ukraina. Bare 13 412 av dem bodde på institusjon for foreldreløse eller barn uten omsorg fra foreldre, og 3909 i såkalte barnehus. Resten, det vil si ca. 79 prosent, bodde på institusjoner på grunn av ulike typer sykdommer eller funksjonshemninger (UNICEF 2009, s. 63).

Andre kilder opererer med litt andre tall. U.S. Department of State (2015, s. 40) henviser til Ministry of Labor and Social Policy, som sier at i 2013 var det 90 772 barn på institusjon, mens det i 2009 var 100 787. UNICEF (2013, s. 2) henviser til offisiell statistikk og sier at antall barn på institusjon i 2008 var 104 000, mens det i 2012 var 94 000.

Disability Rights International (2015, s. 2)¹⁰ henviser til UNICEF, som sier at det er 82 000 barn på barnehjem og internatskoler i Ukraina.¹¹

Opening Doors (u.å.a; u.å.b)¹² hevder at Ukraina har et av de største antall barn på institusjon i Europa med sine nesten 70 000 barn, inkludert 5000 spedbarn. De vokser opp i 615 ulike institusjoner.

Det absolutte tallet på barn på institusjon falt i perioden 2000 – 2012, fra 99 100 til 81 800. Men i samme periode har både det totale folketallet og antall barn i Ukraina falt. Andelen barn på institusjon, av alle barn, har økt med over 11 prosent i perioden 2000 – 2012

⁹ Vi gjengir tallene slik de framkommer uten å gå nærmere inn på årsakene til variasjonene. Forklaringene kan være mange. For eksempel vil som regel ordningen med vergemål (guardianship) være oppført under familielignende ordning, men et barn i denne kategorien kan også bo i en institusjon.

¹⁰ Disability Rights International er en verdensomspennende NGO med hovedsete i Washington D.C.

¹¹ Interesseorganisasjoner opererer med tall opp mot 200 000 (Disability Rights International 2015, s. 48).

¹² Opening Doors arbeider i en rekke land for å få myndighetene til å erstatte institusjoner med familiebasert omsorg.

(UNICEF TransMonEE, som sitert i Disability Rights International 2015, s. 3). I perioden 1991 – 2010 sank antall barn i Ukraina fra 13 millioner til 8 millioner. Andelen barn i forhold til totalbefolkningen sank fra 22,3 prosent til 17,6 prosent (Ombudsmannen 2010, s. 39).

Disability Rights International (2015, s. 2) sier at 90 – 98 prosent av barna på barnehjem (orphanage) har minst en av foreldrene i live. World Orphan Project (u.å.) skriver at bare 10 prosent av barna på barnehjem er der fordi foreldrene er døde, mens Orphan's Hope (u.å.) opererer med 20 prosent.

U.S. Department of State (2015, s. 39-40) opplyser at antall institusjoner fortsetter å minke. Per 1. januar 2014 var det 95 barnehjem, mens det i 2012 var 207.¹³ I løpet av 2014 var det 9500 foreldreløse og barn uten omsorg fra foreldre som bodde og studerte på ulike typer internatskoler. State Statistic Service of Ukraine (2014, s.352, tabell 10.21) sier at i 2013 var det 881 internatskoler, med til sammen 5890 elever.

Ifølge statistikk fra Ministry of Labor and Social Policy gjengitt i Martovytska (2014) er årsakene til at barn blir plassert på institusjon for foreldreløse og for barn uten omsorg fra foreldre eller i fosterfamilier, flere og sammensatte. Følgende forhold går oftest igjen: i 58 prosent av tilfellene var det alkoholmisbruk blant foreldrene, i 56 prosent fattigdom, i 56 prosent «neglisjering» og i 52 prosent av tilfellene narkotikamisbruk.

Institusjonene som barna bor på, er statlig drevet. De er ofte store, og kan huse over 200 barn (World Orphan Project u.å.). Orphan's Hope (u.å.) hevder at det typiske barnehjemmet (orphanage) har ca. 250 barn.¹⁴

Disability Rights International (2015, s. 5) hevder at: "In Ukraine, it is much easier to enter the institutional system than to leave it."

Institusjonene er underlagt ulike departementer

Det er Ministry of Family, Youth, and Sport som er det overordnede departementet for gjennomføringen av regjeringens politikk overfor barn (Ombudsmannen 2010, s. 17). Ulike departementer har ansvaret for ulike former for institusjoner. De tre mest sentrale departementene er Ministry of Health, Ministry of Education and Science og Ministry of Labor and Social Policy¹⁵ (Verdensbanken 2014).

Ministry of Health har ansvaret for de såkalte barnehusene, institusjoner for barn under tre år.¹⁶ Ministry of Education and Science har ansvaret for internatskolene. Det er ulike typer internatskoler, som småbarnshjem for de over fire år, hjem for barn som har mistet foreldrene eller er uten omsorg fra foreldre og skoler for barn med ulike former for funksjonshemming.¹⁷

¹³ Barnehjemmene hadde i 2010 60 prosent belegg (Ukrainian Helsinki Human Rights Union 2010, s. 4).

¹⁴ Det er ikke bare innen barnevernet at det er blitt satset på store institusjoner. Det samme er tilfellet i helsevesenet, der det er en utstrakt bruk av sykehus med mange sengeplasser (Lekhan, Rudyi, Shevchenko, Kaluski & Richardson 2015, s. xix). UNICEF (2013, s. 2) hevder at det fremdeles er slik at leger anbefaler foreldre med alvorlige funksjonshemninger å plassere barna på institusjon.

¹⁵ Lokale kontorer for sosial sikkerhet underlagt Ministry of Labor and Social Policy har også ansvar for fordeling av offentlig støtte til familier med barn, sosial støtte til lavinntektsfamilier, midlertidig støtte i tilfeller der forelder ikke betaler barnebidrag, ikke har penger til å forsørge barna m.m. (Ombudsmannen 2010, s. 21; UNICEF 2009, s. 67).

¹⁶ I 2009 var det 3704 barn i disse institusjonene (Ombudsmannen 2010, s. 122).

¹⁷ I 2009 var det 6937 barn i disse institusjonene (Ombudsmannen 2010, s. 122).

Respons Ukraina: Barnevern i og utenfor institusjoner

Også Ministry of Labor and Social Policy har ansvar for institusjoner med funksjonshemmede barn.¹⁸ Ministry of Family, Youth, and Sport har ansvaret for krisesentrene for barn. Her kan barn bo i inntil ni måneder. Dette departementet har også ansvaret for rehabiliteringssentre og sentre for sosial tilpasning, der oppholdet er midlertidig (UNICEF 2009, s. 63).

Ministry of Family, Youth, and Sport, som er det overordnede organet for de vel 700 institusjonene, leder også en interdepartemental kommisjon for omsorg og beskyttelse av barn. Departementet har i tillegg til det koordinerende omsorgsarbeidet ansvaret for det forebyggende arbeidet. Departementet har en egen avdeling for adopsjon og beskyttelse av barnets rettigheter, som har hovedansvaret for adopsjon, fosterhjem og familielignende fosterhjem (UNICEF 2009, s. 63).

Ombudsmannen har ansvar for å overvåke barns rettigheter. Staten mottar og behandler klager angående barns rettigheter, og oppsøker også barneinstitusjoner (U.S. Department of State 2015, s. 38).

Kritikk av institusjonene

Det mangler ikke på kritiske rapporter om de negative sidene ved institusjonslivet. En av dem er *No Way Home* av Disability Rights International (2015). Opphold på institusjon kan føre til irreversible psykiske skader, hevder rapporten. Barna læres opp til å bli hjelpeløse; de utvikler ikke nødvendig evne til å fungere sosialt. UNICEF (2013, s. 1) påpeker at virkningene av langvarig opphold på institusjon er skadelig for både den fysiske og psykologiske utviklingen til et barn.

U.S. Department of State (2015, s. 40) henviser til menneskerettighetsorganisasjoner og medier som rapporterer at Ukrainas vanskelige økonomiske situasjon og myndighetenes passivitet har gjort at forholdene i noen av institusjonene er utrygge, inhumane og noen ganger livstruende.

FNs komité for barnets rettigheter er kritisk til den utstrakte bruken av institusjonsplasser for foreldreløse og barn uten omsorg fra foreldre. Komiteen påpeker at Ukraina mangler en klar strategi for reintegrering i familien. Samtidig gir komiteen anerkjennelse til forsøkene på å utvikle videre bruken av fosterfamilier og familielignende fosterhjem, og økt bruk av innenlandsk adopsjon (UN Committee on the Rights of the Child 2011, s. 10).

UNICEF (2009, s. 67) henviser til fagfolk som sier at det generelt i Ukraina er en mangel på oppmerksomhet rundt det å skulle bevare den biologiske familien, og også på tiltak for reintegrering i familien. Familier i risikozonen blir oppdaget for sent, og tiltak som skal forebygge negativ adferd hos barn, er lite effektive.

Det er staten som driver de aller fleste institusjonene. Men også fra statlig hold har det kommet mye kritikk av institusjonene på grunn av manglende omsorg, oppmerksomhet, utdanning m.m. Det er mangelfull faglig og sosial trening. Noen av hovedgrunnene til problemene er mangel på individuell tilnærming til barna, at mange institusjoner er for store, med for mange barn plassert på samme sted, mangelfull emosjonell relasjon mellom elev og lærer og mangel på privatliv med egen privatsfære (Martovytska (2014)).

¹⁸ I 2009 var det 5154 barn i disse institusjonene (Ombudsmannen 2010, s. 122).

De fleste forlater institusjonen når de er 15 – 16 år gamle (World Orphan Project u.å.). Men mange er uforberedt på livet utenfor institusjon, og mange ender opp i prostitusjon eller kriminalitet.¹⁹ Det er stor mangel på støtte og oppfølging av de som utskrives, de blir i stor grad overlatt til seg selv (Opening Doors u.å.b).

Noen forlater aldri institusjonslivet. De som blir stemplet som «uføre», blir overført til en psykiatrisk institusjon eller et hjem for eldre når de blir 18 år gamle. For mange av dem med alvorlige funksjonshemninger, kan det være at de ikke har noe valg. Aktivister anslår at en femtedel av denne gruppa ville vært fullt ut i stand til å leve et normalt liv utenfor institusjon (Blewett & Hegarty 2012).

Mål om å redusere bruken av institusjoner

Det er utarbeidet flere strategier og programmer med sikte på å redusere bruken av institusjoner, særlig for foreldreløse og barn som ikke har omsorg fra foreldre.²⁰ Målet er å få barna over i familier og familielignende omsorgsformer (Verdensbanken 2014).²¹

Opening Doors (u.å.a) henviser til en ordre fra presidenten til regjeringen som sier at det overordnede målet er helt å avskaffe institusjoner som omsorgssted. De er utdaterte og skadelige, og de er også lite kostnadseffektive. I stedet skal det utvikles støttesentre for familier i kommunene, og det skal bygges opp familiebaserte alternative omsorgsformer. Disse skal så kunne forebygge familiesplittelse og institusjonalisering.

Det er allerede iverksatt tiltak for å øke antall fosterfamilier, familielignende fosterhjem og adopsjoner for å redusere bruken av barnehjem (Martovytska 2014). Det er også investert i sosiale tjenester og støtteordninger for å forebygge såkalte *social orphans* (UNICEF 2013, s. 1). Men de lokale myndighetene mangler ressurser, og til dels også mot, for å sørge for effektive tjenester overfor barn og familier som har vanskeligheter. I mange tilfeller blir derfor institusjonalisering fremdeles i praksis den enkleste utveien (Opening Doors u.å.b).

Nye former for omsorg – i og utenfor institusjon

Parallelt med nedbyggingen av de store barnehjemmene og internatskolene for foreldreløse og for barn uten omsorg fra foreldre, har det lenge vært intensjoner om å bygge ut en ny type institusjoner. Disse skal ikke ha mer enn 50 beboere, og de skal ligge i barnets nærmiljø. De skal være tilpasset barnets alder, behov og tilstand. Meningen er at barna skal kunne gå på vanlig skole (Ombudsmannen 2010, s. 122).

Det finnes også nyere former for ordninger i familier. Disse fungerer og drives i regi av veldedighetsorganisasjoner og religiøse samfunn, med støtte fra det offentlige. Det kan være vertskapsfamilier som tar seg av barnet i helger og i ferier. Andre familier stiller opp nær sagt når som helst på døgnet ved akutte behov for bistand. SOS Children's Village består av et

¹⁹ 60 prosent av jentene ender opp i prostitusjon før de har fylt 18 år, og 70 prosent av guttene i kriminalitet. 10 prosent begår selvmord før fylte 18 år (Orphan's Hope u.å.).

²⁰ I 2007 iverksatte Ukraina *National Reform Program of the Institutional System for Orphans and Children Deprived of Parental Care* (Ombudsmannen 2010, s. 122).

²¹ Verdensbanken sier for øvrig at det er 61 000 barn på institusjon, noe som utgjør 0,6 prosent av alle barn i Ukraina.

mindre antall familier som bor i samme område. Familiene samarbeider, og de har et mindre antall barn hver (Martovytska 2014).

Familiebaserte former for omsorg

Det finnes alternative former for familiebasert omsorg. Bruk av adopsjon og vergemål (guardianship) har eksistert lenge, mens fosterhjem og familielignende fosterhjem er av nyere dato (UNICEF 2009, s. 65).

Vergemål

Vergemål²² har vært og er fremdeles den mest brukte ordningen i Ukraina når et barn ikke kan bo hos sine biologiske foreldre. Bruken av verger og vergemål er en gammel ordning, som i dag først og fremst er regulert i kapittel 19 i familieloven (2002).

De fleste verger er slektninger til barnet. Vergene mottar godtgjørelse fra det offentlige. Antall barn som bor hos verger, har de siste årene gått noe ned. I 2008 var det 62 999, i 2010 63 154, som utgjorde 61,2 prosent av alle foreldreløse og barn uten omsorg fra foreldre. I 2014 var antall barn med verge 55 285 (Ombudsmannen 2010, s. 114; State Statistic Service of Ukraine 2014, s. 345, tabell 10.11).

En verge vil kunne ta juridiske avgjørelser på vegne av barnet, men de biologiske foreldrene kan også ha visse juridiske rettigheter, som for eksempel besøks- og informasjonsrett. Uansett vil rettighetene til de biologiske foreldrene være sekundære, og underlagt begrensninger i forhold til vergens rettigheter (Sherer 2014; UNHCR 2009, s. 65).

Fosterhjem

Ordningen med fosterhjem ble tatt i bruk i 1998, og er regulert i kapittel 20 i familieloven (2002).²³ En godkjent fosterfamilie kan ha ett til fire barn. Barnet kan bo hos fosterfamilien til det har fullført en høyere utdanning, men ikke etter fylte 23 år. De lokale myndighetene skal følge opp med støtte og tjenester av ulike slag, juridisk, psykologisk, sosialt, pedagogisk, helsetjenester og informasjon. Hver familie skal ha sin egen sosialarbeider. Fosterfamilien mottar ulike former for økonomisk støtte. Antall fosterfamilier har økt sterkt de senere årene. I 2005 var det 180 familier, i 2008 2461, i 2010 3195 og i 2013 4199 fosterfamilier som til sammen hadde 7579 barn (Martovytska 2014; State Statistic Service of Ukraine 2014, s. 353, tabell 10.22; UNICEF 2009, s. 65).

Familielignende fosterhjem

Familielignende fosterhjem kan sees som en form for fosterhjem, med fem til ti barn som bor sammen med voksne. De kan bo der til de har avsluttet høyere utdanning, men ikke etter at de har fylt 23 år. De voksne mottar lønn fra staten, som også betaler pensjonsforsikring. Antall barn i slike hjem øker. Det var 2605 barn i 400 familielignende fosterhjem i 2008 (UNICEF 2009, s. 65). I 2010 var antall hjem økt til 535 (Martovytska 2014).

²² I engelske kilder brukes begreper som guardianship, fosterage, custody og care.

²³ Det finnes også utfyllende lovgivning, blant annet *Rulebook on foster care* fra 2002 (UNICEF 2009, s. 65).

Summen av barn i fosterhjem og familielignende fosterhjem utgjorde i 2008 fremdeles bare 6,4 prosent av alle foreldreløse barn og barn uten omsorg fra foreldre (UNICEF 2009, s. 65).

Adopsjon

Reglene for adopsjon framgår først og fremst av kapittel 18 i familieloven (2002).²⁴ Adopsjon er den ordningen som offisielt er prioritert for barn som ikke har omsorg fra foreldre. Myndighetene oppmuntrer særlig til innenlandsk adopsjon. I 2008 ble 3653 barn adoptert, i 2009 3802, hvorav 2374 var til ukrainske borgere innenlands (Ombudsmannen 2010, s. 116). I 2013 var en større andel av de adopterte til ukrainske statsborgere, tallene var henholdsvis 3732 og 3023 (State Statistic Service of Ukraine 2014, s. 346, tabell 10.12). De som adopterer mottar økonomisk støtte, blant annet et engangsbeløp tilsvarende det som blir gitt ved fødsel, og deretter et månedlig beløp (UNICEF 2009, s. 65).

Gatebarn

Ulike anslag opererer med mellom 40 000 og 300 000 gatebarn i Ukraina (Ombudsmannen 2010, s. 49).²⁵ Hjemløse barn i Ukraina sover vanligvis i kummer eller kjellere, under broer eller på toppen av varmtvannsrør (Wikipedia 2015a). Noen av barna har stukket av fra institusjoner (World Orphan Project u.å.).

En rekke ulike lover er ment å skulle regulere rettighetene til gatebarn. Ministry of Family, Youth, and Sport har opprettet et nettverk av institusjoner som er ment å skulle beskytte barna. I 2009 bodde ca. 18 000 barn på 70 krisesentre for barn og på 30 rehabiliteringssentre. I tillegg var det rundt 70 omsorgsinstitusjoner drevet av ikke-statlige organisasjoner og religiøse foreninger (Ombudsmannen 2010, s. 49).

Om Landinfos responser

Utlendingsforvaltningens fagenhet for landinformasjon (Landinfo) innhenter og analyserer informasjon om samfunnsforhold og menneskerettigheter i land som Utlendingsdirektoratet (UDI), Utlendingsnemnda (UNE) og Justis- og beredskapsdepartementet har behov for kunnskap om.

Landinfos responser er basert på opplysninger fra nøye utvalgte informasjonskilder, og kan bygge på både skriftlig og muntlig kildemateriale. Opplysningene er behandlet i henhold til [anerkjente kvalitetskriterier for landinformasjon](#) og [Landinfos retningslinjer for kilde- og informasjonsanalyse](#).

En respons er et svar på konkrete spørsmål som saksbehandlere i utlendingsforvaltningen har stilt Landinfo, og er ikke ment å være utfyllende redegjørelser for et tema. Responsene er utarbeidet innenfor korte frister, og kildegrunnlaget er ikke alltid like bredt som i våre temanotater.

Landinfo er en faglig uavhengig enhet, og informasjonen som presenteres, kan ikke tas til inntekt for et bestemt syn på hva praksis bør være i utlendingsforvaltningens behandling av søknader. Landinfos responser gir heller ikke uttrykk for norske myndigheters syn på de forhold og land som omtales.

²⁴ Kapittel 18 har en rekke bestemmelser angående adopsjon. For eksempel sier § 211 at bare ektepar kan adoptere sammen. Men en av ektefellene kan adoptere alene dersom den andre samtykker. To av samme kjønn kan ikke adoptere sammen. Adopsjon må fastslås av en domstol. Etter beslutningen vil registreringskontoret utstede et adopsjonssertifikat og en ny fødselsattest (Ukrainian Family Law Group 2012).

²⁵ Det finnes ingen offisielle tall for antall gatebarn. Derimot finnes det tall for antall barn som hvert år blir fjernet fra gata. Samme barn kan bli fjernet flere ganger.

Referanser

Skriftlige kilder

- Barnekonvensjonen (1989, 20. november). *FNs konvensjon om barnets rettigheter*. Tilgjengelig fra https://www.regjeringen.no/globalassets/upload/kilde/bfd/bro/2004/0004/ddd/pdfv/178931-fns_barnekonvensjon.pdf [lastet ned 30. november 2015]
 - Blewett & Hegarty (2012, 28. juni). Ukraine orphans: A life trapped in care. *BBC*. Tilgjengelig fra <http://www.bbc.com/news/magazine-18550124> [lastet ned 4. desember 2015]
 - Disability Rights International (2015). *No Way Home. The Exploitation and Abuse of Children in Ukraine's Orphanages*. Washington D.C.: Disability Rights International. Tilgjengelig fra <http://www.driadvocacy.org/wp-content/uploads/No-Way-Home-final2.pdf> [lastet ned 27. november 2015]
 - [Familieloven] (2002). *Сімейний Кодекс України*. Tilgjengelig fra Verkhovna Rada of Ukraine <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2947-14> [lastet ned 27. november 2015]
 - Lekhan, V., Rudy, V. Shevchenko, M., Kaluski, D. N. & Richardson, E. (2015). Ukraine: Health system review. *Health Systems in Transition* 17(2), 1–153. Brussel: The European Observatory on Health Systems and Policies. Tilgjengelig fra http://www.euro.who.int/_data/assets/pdf_file/0018/280701/UkraineHiT.pdf?ua=1 [lastet ned 10. november 2015]
 - Martovytska, N. V. (2014, 14. desember). Improving the Parentally Deprived Children's Quality of Life in Ukraine (Based on the British Experience). *American Journal of Educational Research* 2(12B), 70-77. Tilgjengelig fra <http://pubs.sciepub.com/education/2/12B/13/> [lastet ned 13. november 2015]
 - Ombudsmannen, dvs. The Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights (2010). *State of Observance and Protection of the Rights of the Child in Ukraine*. Kiev: The Ukrainian Parliament Commissioner for Human Rights. Tilgjengelig fra <http://www.eoi.at/d/EOI%20-%20Jahresberichte/Ukraine/Special%20Report%20on%20the%20rights%20of%20the%20child%20in%20Ukraine%20-CRC%5b1%5d.pdf> [lastet ned 13. november 2015]
 - Opening Doors (u.å.a). *Presidential Order calls for family support across Ukraine*. [s.l.]: Opening Doors. Tilgjengelig fra <http://www.openingdoors.eu/presidential-order-calls-for-family-support-across-ukraine/> [lastet ned 4. desember 2015]
 - Opening Doors (u.å.b). *Strengthening families. Ending institutional care*. [s.l.]: Opening Doors. Tilgjengelig fra <http://www.openingdoors.eu/where-the-campaign-operates/ukraine/> [lastet ned 4. desember 2015]
 - Orphan's Hope (u.å.). *Orphans in Ukraine*. Leavenworth, WA: Orphan's Hope. Tilgjengelig fra <http://www.orphanshope.org/ukraine.html> [lastet ned 3. desember 2015]
 - Sherer, B. (2014, 21. februar). *What Is The Difference Between Foster Care and Guardianship?* Edwardsville, IL: The Law Offices of Barbara Sherer. Tilgjengelig fra <http://shererlaw.com/2014/02/21/difference-foster-care-guardianship/> [lastet ned 7. desember 2015]
 - State Statistic Service of Ukraine (2014). *Children, females and family in Ukraine*. Kiev: State Statistic Service of Ukraine. Tilgjengelig fra https://ukrstat.org/en/druk/publicat/kat_e/publserv_e.htm [lastet ned 17. november 2015]
- Rapporten ligger under fanen 2013.
- Ukrainian Family Law Group (2012). *The ABCs of Ukrainian Family Law*. Kiev: Ukrainian Family Law Group. Tilgjengelig fra <http://www.familylaw.com.ua/images/Family%20Law%20Group%20Brochure.pdf> [lastet ned 13. november 2015]
 - Ukrainian Helsinki Human Rights Union (2010). *Human Rights in Ukraine 2009-2010. 24. Problems of the rights of the child in Ukraine*. Kiev: Ukrainian Helsinki Human Rights Union. Tilgjengelig fra <http://helsinki.org.ua/en/index.php?id=1298469534> [lastet ned 7. desember 2015]

Respons Ukraina: Barnevern i og utenfor institusjoner

- UN Committee on the Rights of the Child (2011). *Concluding observations: Ukraine*. Kiev: UNICEF Ukraine. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/ukraine/UN_CRC_ConcludingObservations_Engl.pdf [lastet ned 17. november 2015]
- UNICEF (2009, 26. november). *Analysis of the progress, remaining challenges and trends in Child Care System Reform. Armenia, Belarus, Georgia, Moldova and Ukraine*. Chisinau: UNICEF. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/ceecis/Regional_Analysis_Progress_of_the_Child_Care_System_Reform_ENG.pdf [lastet ned 3. desember 2015]
- UNICEF (2013). *Annual Report 2013 – Ukraine*. Kiev: UNICEF. Tilgjengelig fra http://www.unicef.org/about/annualreport/files/Ukraine_COAR_2013.pdf [lastet ned 15. desember 2015]
- U.S. Department of State (2015, 25. juni). *2014 Country Reports on Human Rights Practices: Ukraine*. Washington D.C.: U.S. Department of State. Tilgjengelig fra <http://www.state.gov/documents/organization/236800.pdf> [lastet ned 16. november 2015]
- Utrikesdepartementet (2012, 30. juni). *Mänskliga rättigheter i Ukraina 2011*. Stockholm: Utrikesdepartementet. Tilgjengelig fra <http://www.manskligarattigheter.se/sv/manskliga-rattigheter-i-varlden/ud-s-rapporter-om-manskliga-rattigheter/europa-och-centralasien?c=Ukraina> [lastet ned 12. november 2015]
- Verdensbanken (2014, 3. juli). *World Bank Bolsters Social Protection Reform in Ukraine with New Loan*. Washington D.C.: The World Bank. Tilgjengelig fra <http://www.worldbank.org/en/news/press-release/2014/07/03/world-bank-social-protection-reform-ukraine-new-loan> [lastet ned 13. november 2015]
- Wikipedia (sist endret 10. oktober 2015a). *Street children in Eastern Europe*. Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Street_children_in_Eastern_Europe [lastet ned 4. desember 2015]
- Wikipedia (sist endret 12. desember 2015b). *Age of majority*. Tilgjengelig fra https://en.wikipedia.org/wiki/Age_of_majority [lastet ned 4. desember 2015]
- World Orphan Project (u.å.). *Ukrainian Orphan Statistics*. Wrentham, MA: World Orphan Project. [Artikkelen er ikke lenger tilgjengelig på internett]

En kopi av artikkelen kan hentes via arhive.org

<https://web.archive.org/web/20141231204017/http://www.worldorphanproject.com/statistics.html>
[lastet ned 11. januar 2016]

© Landinfo 2016

Materialet i denne publikasjonen er omfattet av åndsverklovens bestemmelser. Uten særskilt avtale med Landinfo er enhver eksemplarfremstilling og tilgjengeliggjøring bare tillatt i den utstrekning det er hjemlet i lov.